

Na tržaški državni gimnaziji službuje zaradi svojega slovanoštva prosluli profesor Stark. To je tisti mož, ki mu je slovenska govorica naših dijakov trn v peti in ki je svoječasno — bilo je na nekem izletu — prepovedal našim fantom slovensko peti. Ta mož je sedaj razrednik V. razreda, v katerem tvorijo Slovenci in Italijani ogromno večino, ker Nemca sta samo 2. Začetkom tega leta je naročil nekemu nemškemu dijaku, naj napravi stenski koledar za pismene naloge in naj ga obesi na določeno mesto. In glej: takoj prihodnjega dne se je pojavil na steni lično izdelan koledar — obrobjen z vsenemškimi barvami. Naravno, da so Slovenci in Italijani s k p n e protestirali proti takemu izizvanju velikanske večine razreda; in ko ni ničesar pomagalo, so koledar raztrgali. A gospod Stark, ne bodi len, je dal nabiti drugega, popolnoma enakega. A tudi ta koledar je zadela tista usoda kakor prvega. To pa je globoko razburilo Starkovo vsenemško žilico; razkoračil se je in v sveti jezi zavpil na dijake: „Mir scheint, hier wollen einige Politiker treiben, wir sind hier an einem deutschen Gymnasium!“ In sedaj pride najlepša! Da bi se maščeval, je določil tri Slovence, ki so se mu zdeli najbolj „sumljivi“ ter jim pod kaznijo karcerja ukazal, da morajo koledar nanovo napraviti — zopet v vsenemških barvah — in ga pritrčiti na steno. — Dijaki so se grozno ustrašili in so proti svoji volji izvršili profesorjev ukaz.

**** Laške gonje proti slovenskemu moškemu učiteljskemu v Gorici** še ni konec. V zadnji seji goriškega mestnega sveta je zopet godrnjal goriški župan Bombig zaradi slovenskega moškega učiteljskega ter zahteval, da se mora odstraniti do konca šolskega leta. — Za tega Bombiga pa je bil nagnal dr. Gregorčič slovenske klerikale v Gorici na volišče in sam ga je bil šel volit; da je videla laška komisija, kako priden je dr. Gregorčič ter da voli res laške liberalce, je volil z odprto glasovnico. Lepe zaveznike ima dr. Gregorčič; zvezan je z našimi najhujšimi sovražniki.

**** Popolna srbska gimnazija v Skoplju.** Ta teden so se otvorili višji razredi na skopljanski srbski gimnaziji, da imajo torej Srbi sedaj v Makedoniji, v tej nekulturni zemlji, dve popolni gimnaziji.

**** Stavka dijakov v Sarajevu.** Peti razred Sarajevske realne stavka zaradi strogotosti enega profesorja. Pred tremi leti so pa stavkali osmošolci na gimnaziji zaradi katoliškega verouka.

**** Stavka dijakov.** Iz Gotharda poročajo: Vsi dijaki 7. razreda državne gimnazije so začeli stavkati zaradi strogotosti dveh profesorjev. Preiskava je uvedena.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca oktobra K 205.260/39.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znak se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Vsebina 10. zvezka: 1. Anton Kosi: O vzgojem vplivu ljudske šole na samostojnost otrok. — 2. Dr. Jos. Tominišek: O napakah in pravilih slovenskega pisanja. — 3. Ivan Burdian: O vzgojem vplivu ljudske šole na samostojnost otrok. — 4. Slovnicca, zanesljiv kazipot določujočim in razlagajočim jezikovno obliko in vsebino zamotanih stavkov v pesniških proizvodih. — 5. Književno poročilo. — 6. Razgled: Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika. — Toplo priporočamo!

Mail lord. (Lord Fauntleroy.) Roman. Angleški spisal F. H. Burnett. V Ljubljani 1909. — Založila Narodna založba. — Cena 1 K 60 h, s pošto 1 K 80 h. — To znamenito pripovedno delo toplo priporočamo.

Spomenik Simonu Jenku. 40 let je preteklo letos, odkar počiva na pokopališču v Kranju veliki slovenski lirik Simon Jenko. Čitalnica v Kranju mu postavi spomenik in prosi vse zavedne Slovence, naj prispevajo vsak po svojih močeh.

Umetniško razstavo hrvaškega društva umetnikov „Medullé“ v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani so otvorili dne 3. t. m.

Politiški pregled.

*** Stranke v parlamentu.** Sedanji drž. zbor nam glede na stranke in njih narodnost predstavlja to-le sliko: Parlament ima sedaj 513 poslancev, ker so dr. Srb (Praga), dr. Dorfmann (Meran) in Pagnini (Trst) odložili svoje mandate. Po narodnosti se delijo poslanci na: Nemcev 230 (1 manj), Čehov 106

(1 manj), Poljakov 80, Malorusov 32, Slovencev 24, Hrvatov 11, Srba 2, Italijanov 18 (1 manj), Romunov 6, nacionalnih Židov 4; skupaj 513 poslancev. Po dosedanji politični konstelaciji so razdeljeni poslanci tako-le: Brezpogojna vladna stranka šteje 160 Nemcev, 56 Poljakov, 10 Italijanov in 6 Malorusov, torej 232 (45%) poslancev. Ob gotovih pogojih more vlada računati še na 16 poslancev poljske ljudske stranke; 14 svobodnih vsenemcev in na 4 nar. Žide, torej še na 34 (6,6%) poslancev. Opozicijske stranke so: Protivne obstrukciji: socialni demokrati 87 (17%). V narodnih opozicijskih strankah je: Čehov 71, Malorusov 30, klerikalnih Slovencev 18, Hrvatov in Srbov 13, torej 132 (26%) poslancev. V pogodno opozicijsko stranko spadajo: 6 lib. Slovencev in 4 lib. Italijani, torej 10 (2%) poslancev. — Radikalne stranke štejejo 12 Čehov, 1 Poljaka in 5 Nemcev, torej 18 (3,4%) poslancev. Skupaj torej imajo vladne stranke 266 (51,6%) opozicijske pa 247 (48,4%).

*** Jugoslovanski minister.** Pod tem naslovom priobčuje zagrebški „Obzor“ z ozirom na vest, da vlada misli na jugoslov. ministra-rojaka, daljši članek, v katerem se bavi s tem vprašanjem. List prihaja do zaključka, da sedaj ne gre za to, da bi poedine slovenske stranke spravile zaupnike v kabinet, temveč gre za premeno vladnega sistema, in jugoslov. poslanci naj dobro premislijo, preden opustijo za jugoslov. portfelj svoje opozicijske stališče in se ločijo od Čehov. Jugoslovanski minister-rojak bi pomenil pri sedanjih razmerah malo ali nič, saj se vlada niti ne ozira na željo češkega ministra-rojaka, ki ima celo stotino poslancev za seboj! Poprej premeno sistema — potem ministra!

*** Učni minister grof Stürgkha** je praznoval v soboto svoj petdeseti rojstni dan. On je posestnik fideikomisov v Obrajni in na Kleku (Halbentrain in Klösch). Rojen je bil kot sin grofa Stürgkha in matere Eleonore, rojene Meraviglia.

*** Nemška nesramnost.** Nemškonacionalni poslanec dr. Sylvester je v poslanski zbornici vložil nujni predlog, naj se proglasi nemščina za edini poslovni in razpravni jezik državnega zbora. Med slov. poslanci je zbudil ta predlog opravilno ogorčenje.

*** Novi goriški deželni zbor.** Volitve so končane. Izvoljenih je vseh 29 poslancev, Slovenska stran: iz splošne kurije: Jerič, Manfreda, Fon; iz kmetijskih občin: Marinič, Berbuč, Kosmač, Zega, Stepančič, Gregorčič, dr. Gregorin; iz trgov: Andrej Gabršček; iz veleposestva: dr. Franko, Klančič, Butar. Laška stran: iz splošne kurije: dr. Faidutti, dr. Bugatto, Piccinini; iz kmetijskih občin: baron Locatelli, dr. Meizlik, Gasser; iz trgov: Bombig, dr. Pinavčig, dr. Venier, Nigris; iz veleposestva: dr. Pajer, Blasig, Antonelli.

*** Za italijansko pravno fakulteto** ni postavke v proračunu za l. 1910. Pa seveda tudi ne za našo slovensko! Kolikor moremo vobče soditi, se vlada razen na nekatere cerkvene ni ozirala pri sestavi proračuna pravni na slovenske kulturne potrebe.

*** Kulturni boj na Francoskem.** Francoski kardinali, nadškofje in škofje so izdali pastirski list, ki nalaga katoliškim staršem, naj ne pošiljajo svojih otrok v javne šole, temveč edino v konfesionalne. Obenem prepovedujejo rabo mnogih učnih knjig, ter izjavljajo, da so pripravljeno k odločnemu boju proti javnim šolam. — Francosko šolstvo je bilo z zakonom iz l. 1881. laicizovano. Verouk se je iz državnih šol izključil, za to pa je bil določen zanj ferialni dan četrtek, ko smejo starši po lastni volji dati otroke poučevati v kateremkoli veroizpovedanju. Ob nedeljah in praznikih ni dovoljeno poučevati. Od l. 1889. ne smejo učitelji niti za plačo niti zastoj vršiti meznarske ali organizatorske službe.

*** 57 ženskih kandidatov.** Za volitve v lokalni grofjski svet v Londonu kandidira 57 žensk, povečini učiteljic in vzgojiteljic. Te kandidature podpirajo z veliko vno konservativci in liberalci.

*** Španska.** Pod pritiskom javnega mnenja je moralo odstopiti klerikalno ministrstvo Maura. — Novo vlado je sestavil naprednjak Morel, ki je proglasil za svojo prvo nalogo, da pripomore postavam do veljave tudi napram menihom in posvetni duhovščini, ki so dosedaj pač imeli v državi glavno besedo, plačevali pa niso nobenih davkov. Ako se novi napredni vladi posreči napraviti mir in red, bo zasijala tudi Španski srečnejša bodočnost.

Obrambni vestnik.

*** Protialkoholna zveza učiteljskega se snuje.** Zasnovali so jo „krščansko misleči“ učitelji. Pri vsej stvari ne bi imeli česa omeniti, če bi ne videli njih oglas natisnen v „Slovenec“ in podpisan od gromovnika in strastnega nasprotnika naprednega učiteljskega, tajnika „Slovske Zveze“, tovariša Štruklja. Spomnimo se nekoliko, kakšno stališče je zavzemal „Slovenec“ tedaj, ko je napredno učiteljsvo širilo isto idejo med učiteljsvom in ljudstvom na podlagi roditeljskih večerov! Dasi je bil namen našega učiteljskega isti, kakor je

sedaj klerikalnega in je gotovo blag — ga je „Slovenec“ gnusno izrazil in tudi v tem oziru hujskal ljudstvo zoper učiteljsvo. In kako sedaj! Čisto gotovo je, da se iz tega jasno razvidi, da je tej frakciji — izvzemši Slapšaka — ideja le vada, na katero naj bi začasno sedlo še naše učiteljsvo in s katere se ga spelje potem v „Slovske Zveze“. Toda dasi idejo podpiramo z vso vno, moramo biti proti akciji, ker ni nič drugega nego stvar, s katero naj se po zadnjih deželnozborskih dogodkih preslepi učiteljsvo in skrje nekoliko vtisk, ki ga je dobilo o Slomškarjih, ko so se pokazali v pravi luči. Pribijemo pa že vnaprej, da bo „Slovenec“ zopet zavijal in ob tej priliki govoril o kroničnih pijancih.

*** Lekcija Slomškarjem** od „Slovenca“ ne diši prav po medu, ampak bolj po nagobniku in pasjem biču. „Slovenec“ piše: „Gonja Zavezarje, ki je bila namenoma uprizorjena in namenoma je tudi Gangl svoj predlog sprožil — je vplivala celo na nekatere, na katere bi ne smela, kajti z napadina S. L. S. in spretenjem ne bo učiteljsvo nič doseglo.“ — Slomškarji, tudi z breami se morate zadovoljiti in tudi zanje se gospodom zahvaliti, ker: „Kar gospodje deželni poslanci narede — posebno Jaklič kot predsednik in Ravnikar kot odbornik Slomškove Zveze — vse prav store! Capito!

*** Boli!** Seveda je neupravičljivo stališče S. L. S., ki ga je zavzemala pri regulaciji učiteljskih plač; kajne „Slovenec“, kulturni davek bi rešil učiteljsvo iz bednega stanja, če bi ga S. L. S. namenoma ne pehala v bedo. In to je povsod, da izkuša „Slovenec“ zaviti naše poročilo in hoče vse zvrniti na narodno napredno stranko. Ni nam namen, da bi opravičevali nar. napr. stranko izza zadnjih časov, pribijemo le fakt, da se je pred časom — nar. napr. stranke v dež. zboru — dvakrat reguliralo plače, poleg tega se je sklenil še penzijski zakon.

*** Socialni demokrati!** Bodi in bilo je! Kar na povelje. Ali nas morebiti „Slovenec“ zamenja s Slomškarji in meni, da se pri nas diktira in lazi vedno za kostrunom? Mi imamo vsak svoje lastne možgane. Prosta volja je dana vsakomur za politično prepričanje — posamezniku kakor celoti. „Zaveza“ nima političnega patronatstva nad nikomur, ker ona ni politična organizacija kakor „Slomškova Zveza“, temveč je stanovska organizacija, ki zaradi tega tudi ne pripada kot taka nobeni politični stranki. Politiškega prepričanja ne diktiramo nikomur! Konstatirali smo samo dejstvo, da se stališče, interes in misel učiteljsva — razen točke internacionale — najbolj krije z idejami socialne demokracije, da precej divergira z liberalizmom in je popolnoma diametralen stremljenjem klerikalizma.

*** Pobožne želje.** „Slovenec“ namiguje, da je pravi prostor učiteljsva S. L. S. in naj sedaj, ko se premišlja — tako tudi stori. Prokuruje, da bi učiteljsvo v soc. dem. stranki bilo še bolj zaničevano in zasužnjeno nego je bilo v napredni stranki — in je vse „krščansko učiteljsvo“ v S. L. S. — No „Slovenca“ poučimo, da učiteljsvo ne napravlja v tem oziru nikakih špekulacij in slepomišenja, ker ono je že po svojem prepričanju točno in vestno na svojem mestu.

*** Podemokratenje šolstva.** „Liberalno učiteljsvo ni na višini časa in ne ume podemokratenje šolstva, marveč živi še popolnoma v duhu šolske postave iz leta 1869.“ Tako piše „Slovenec“. Menda si ti gospodje predstavljajo to podemokratenje pod izginom šolstva — prav po njih principu! O tej točki in glede političnega vprašanja učiteljsva bi lahko še obsirneje govorili, a se s „Slovencem“ polemizirati ne izplača in se nam zdi poniževalno, ker nas navdaja gnus na zavijanja in izrabljanje vsake poštene besede.

Učiteljski vestnik.

Špionaža — privatna last in dostojnost! Vadniška učiteljica, idoča za kandidatinjo na koridoru, opazi, da ima kandidatinja med notami, ki jih je slučajno pregledovala, neko knjigo. — Prvič je nedostojno, čez ramo in zahrbtno špionirati in prežati: kaj ima li kandidata med notami? — Takoj ide za njo v razred, zahteva od nje dotično knjigo, jo vzame in odide. To je predrznost, si prilastiti tujo last brez volje lastnice! Vprašamo na pristojno mesto, so li podvržene kandidatinje nadzorstvu vadniških učiteljic ali profesorskemu osebju? Če pa misli prizadeta vadniška učiteljica, da ima pred seboj otroke ljudske šole, ki jim edine sme predpisovati, kaj smejo štiti in česa ne — se sila moti! Vadniška učiteljica sme biti kandidatinji pač prijateljica kot bodoči kolegiji z nasveti, ne pa varuhinja in policijski organ. Ta dogodek ima še drugo ozadje, in lahko tudi postrežemo z dogodbico o „dohtarju“, če se bo vršil še dalje te vrste terorizem. Za sedaj opuščamo to dvojje, a nikakor ne moremo opustiti stvari, ki še kravaže potrebuje pouka o dostojnosti. Če ima kdo nalogo, si ogledati stanovanje gojenca, li odgovarja zahtevi predpisov, se to vrši le iz higieniških ozirov, nikakor pa ne iz vzroka vohunstva, da se iztika po gojenčevih knjigah in se pregleduje, da se pri njem najde kak

časopis ali knjigo (prepovedan sad kloštrskega zidu), s katerim bi se gojenca denunciralo. Infamija! Menimo, da se bodo takih obiskov branili stanodajalci, se jih bodo branili starši in bodo skupno z vsem učiteljsvom protestirali proti takim vzgojnim sredstvom! Časi take srednjeveške vzgoje so minuli že na vseh zavodih, kjer se vzgaja stanovnike, naj minejo tudi tu!

Jubilejski dar.

Učiteljsvo — sebi! „Zopet učiteljsva up je splaval povodi; prijatelji, podpirajmo dom, ki zavetišče sirotam bodi!“ — s tem geslom je zložila vesela družba v Rusovi gostilni v Loškem potoku 15 K; tov. Ludovik Kabaj, učitelj v Slivjah 5 K; Jakobinec Dimnikova iz Ljubljane 2 K; skupaj 22 K; zadnjič izkazanih 2938-10 K; doslej darovanih 2960-10 K. Bog plati!

Vestnik.

Dr. Lampe obsodil na smrt — sebe! V sobotnem „Slovenec“ je priobčil dr. Lampe članek, kjer pravi doslovno: „V politiki je sicer marsikaj dovoljeno, a ena stvar je smrt za vsakega politika, namreč če se mu primeri, da nevede neresnico govori.“ — Ker je dr. Lampe na svojem shodu v Vodmatu o tov. L. Jelenca nevede govoril neresnico, ki je še do danes ni popravil, je torej samega sebe obsodil na smrt. R. i. p!

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. L. Kabaj iz Slivja. Bog plati!

Tovariši in tovarišice, kupujte in razpečavajte pridno mladinsko knjižnico, ki jo izdaja Društvo za zgradbo učit. konvikta!

V Smartnem pri Littji je umrl nadučitelj v pokoju tov. Matija Arko. Blag mu spomin!

Prijatelj-tovariš našega lista nam je poslal iz dolenskih hribov v dar lep šopek zrelih rdečih jagod. Lepa mu bodi hvala za pozornost.

„Akademija“ v Ljubljani ima 15. novembra t. l. svoj občni zbor.

Na deželni kmetijski šoli v Št. Jurju ob južni železnici so pričeli s poukom dne 3. novembra.

Da dokaže svojo nedolžnost, se je vrgla pod vlak meščanska deklica Rožica Sambolek iz Varaždina. Ker so ji lastne sorodnice predbacivale nepoštenost in razuzdanost, se je vrgla pod vlak in tako našla smrt. Materi je zapustila pismo, v katerem prosi, naj se jo zdravniško preišče, in izkazala se bo njena nedolžnost. — Kaj vse store zlobni jeziki!

Svarilo staršem. Branjevka Defanti v Senju je strasila svojega triletnega sina vedno z dimnikarjem. Pred dnevi je šla z dečkom po potu, kar jim pride zamazan dimnikar naproti. Dečko se je moza tako prestrašil, da je zaradi razburjenosti čez dva dni umrl. — Opojinajte zlasti pri roditeljskih večerih starše, naj ne strašijo otrok!

Po sklepu lista.

Protislovanski zakoni nemških deželnih zborov — sankcionirani.

Dunaj 2. t. m. Zakoni, ki so jih sklenili dolenje in gornjeavstrijski, solnograški in predariberski deželni zbor in s katerim se doioča nemščino kot edini učni jezik na ljudskih, meščanskih in srednjih šolah ter obenem kot edini uradni in poslovni jezik avtonomnih oblasti, so dobili cesarjevo potrjenje.

Šaleško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 7. nov. t. l., ob pol 3. popoldne v Velenju.

Vzpostavljeno:
1. Zapisnik.
2. Dopisi in društvene zadeve.
3. Poročilo o zborovanju „Zaveza“ v Mariboru.
4. Poročilo o zborovanju „Lehrerbunda“ v Graecu.
5. Slučajnosti.

Tudi se bo takrat pobirala članarina za „Slov. Šolsko Matico“!

K točni in polnoštevilni udeležbi vabi Odbor.

Članom društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“.

Dne 28. septembra je umrla članica, gošpa Helena Pöltlova, dne 1. oktobra pa članica, gošpa Henrieta Hluscikova. Obsmrtni donesek 4 K naj se za 80. in 81. smrtni slučaj vplača tekom meseca novembra. 79. obsmrtni donesek je bilo plačati po Banerju. Odbor.

Listnica uredništva.

Na Kras: Porabimo vse danes teden. Oglasite se večkrat! Pozdrav!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 2736. Kranjsko. 171 1—1

Na tirazredni ljudski šoli na Ježici je stalno oddati novoustavljeno učno mesto z zakonitimi prjemki.